

Herning
Kommune

Evidens- og Forskningsbaserede Indsatser i Herning Kommune

Håndbog for fagprofessionelle
Januar 2016

Center for Børn og Læring
Center for Børn og Forebyggelse

Indholdsfortegnelse

1	Forord	4
2	Institutionsomfattende inklusionstilbud i Herning Kommune	5
2.1	DUÅ - Dagtilbud.....	5
2.1.1	Målgruppe:.....	5
2.1.2	Beskrivelse af forløbet:	5
2.1.3	Resultater:	5
2.1.4	Dokumentation:.....	5
2.1.5	Tilgængelighed / Visitation: Der kan ansøges via ansøgningskemaer som sendes til Center for Børn og læring.	6
2.2	LP- modellen, INSTITUTION	6
2.2.1	Målgruppe:.....	6
2.2.2	Beskrivelse af forløbet:	6
2.2.3	Resultater i Herning kommune:	6
2.2.4	Dokumentation:.....	7
2.2.5	Tilgængelighed / Visitation.....	7
2.2.6	Oversigt over LP – implementering mellem daginstitution og CBL og CBF centrene.....	7
2.3	Herningmodel Dagtilbud	8
2.3.1	Målgruppe:.....	8
2.3.2	Beskrivelse af forløbet:	8
2.3.3	Resultater:	8
2.3.4	Dokumentation: http://www.incredibleyears.com/program/teacher.asp	8
2.3.5	Tilgængelighed / Visitation:.....	8
2.3.6	Oversigt over DUÅ-Dagtilbud/Herningmodel Dagtilbud – implementering mellem daginstitution og CBL –CBF centrene.	9
2.4	DUÅ – De Utrolige År	10
2.4.1	Målgrupper	10
2.4.2	Beskrivelse af forløbene.	10
2.4.3	Dokumentation.....	11
2.4.4	Visitation	11
2.5	PALS – Skoletilbud.....	12
2.5.1	Målgruppe:.....	12
2.5.2	Beskrivelse af forløbet:	12
2.5.3	Dokumentation:.....	13
2.5.4	Resultater:	13
2.5.5	Tilgængelighed / visitation:	13
2.6	LP- modellen SKOLE	14
2.6.1	Målgruppe:.....	14
2.6.2	Beskrivelse af forløbet:	14
2.6.3	Resultater:	14
2.6.4	Dokumentation.....	15
2.6.5	Oversigt over LP – implementering mellem skole og CBL og CBF centrene	15
2.7	PALS – forældrerådgiveruddannelsen.....	16

2.7.1	Målgruppe.....	16
2.7.2	Beskrivelse af forløbet	16
2.8	PMTO – Parent Management Training-Oregon.....	17
2.8.1	Målgrupper	17
2.8.2	Beskrivelse af forløbene	17
2.8.3	Dokumentation.....	17
2.8.4	Visitation	17
2.9	FFT – Funktionel Familie Terapi.....	18
2.9.1	Målgruppen.....	18
2.9.2	Forløbene	18
2.9.3	Dokumentation.....	19
2.9.4	Visitation	19
2.10	Cool Kids – gruppebaseret angstbehandlingsprogram til børn	20
2.10.1	Målgruppen.....	20
2.10.2	Forløb	20
2.10.3	Dokumentation.....	20
2.10.4	Visitation	21
2.11	ART (Aggressions erstatnings træning).....	22
2.11.1	Målgruppen.....	22
2.11.2	Forløbene	22
2.11.3	Dokumentation.....	23
2.11.4	Visitation	23
2.12	Kursus i Fælles Forældreansvar (KIFF)	24
2.12.1	Målgruppen.....	24
2.12.2	Beskrivelse af forløbene	24
2.12.3	Dokumentation.....	25
2.12.4	Visitation	25

1 Forord

Evidensbaserede indsatser i Herning komme.

Nærværende materiale er målrettet brugerne af evidensbaserede tiltag i Herning Kommune: Skoleledere, institutionsledere, lærere og pædagoger m.fl.

Materialet giver en oversigt over de tilbud, som der kan henvises til – og en beskrivelse af de anvendte institutionsomfattende tilbud i Herning Kommune.

Materialet er opbygget således, at de forebyggende og mindst indgribende tiltag i institution og skole er beskrevet først. Disse efterfølges af de mere og mest indgribende tiltag.

Materialet er endvidere opdelt således, at tiltag i aldersgruppen 0-6 år beskrives først, og derefter tiltagene for aldersgruppen 6-12 år (15 år).

Forskning både i Danmark og udlandet indikerer, at antallet af børn med adfærdsproblemer i Danmark fordeler sig som i nedenstående trekant:

Det røde felt: Alvorlige adfærdsproblemer (0- 5%)

Det gule felt: Risiko for udvikling af adfærdsproblemer (10-15 %)

Det grønne felt: Børn og unge, der trives og er i udvikling (85%)

Yderligere information kan fås ved kontakt til den ansvarlige kontaktperson for de enkelte indsatser.

2 Institutionsomfattende inklusionstilbud i Herning Kommune

2.1 DUÅ - Dagtilbud

DUÅ- Dagtilbud begyndte i januar 2010 som et pilotprojekt etableret i partnerskabskommunerne Holstebro, Ikast-Brande, Herning. Pilotprojektet havde som overordnet formål at afprøve DUÅ- programmet Teachers Classroom.

Uddannelsen er meget praksisorienteret med oplæring, der gennem rollespil giver deltagerne en "værktøjskasse" inden for de givne principper, der er gældende i konceptet.

2.1.1 Målgruppe:

Samtlige pædagogiske medarbejdere i længerevarende ansættelsesforhold i daginstitutionerne i Herning kommune.

2.1.2 Beskrivelse af forløbet:

Selve uddannelsen tager 6 hele dage fordelt over ca. 36 uger. Hver institution deltager med en 1/3 af personalet pr. undervisningsgang.

Efter hver undervisningsgang får deltagerne en opgave, som de skal løse i deres institution ud fra de principper, der er gældende i konceptet. Der er 6 uger mellem hver undervisningsgang. I denne periode kommer vejlederne ud og gennemgår besvarelsen af opgaven med medarbejderne.

Efter endt uddannelse tilbydes institutionerne en opfølgning bestående af 10 gange vejledning. Det er institutionsledelsens ansvar at definere indholdsdelen i disse vejledninger, så det giver et kvalitetsløft ind i den daglige drift og forankring af konceptet.

Lederne indkalder til erfamøder med CBL og CBF.

2.1.3 Resultater:

DUÅ- Dagtilbud

- styrker det fælles sprog i institutionen
- giver medarbejderne større handlekraft til konflikthåndtering.
- øger børns kognitive problemløsningsstrategier
- øger børns håndtering af strategier til at undgå konflikter..
- øger børns sociale kompetencer og passende færdigheder i relationer
- reducerer børns problemadfærd i hjem og institution
- øger børns accept og vilje til at overholde forældrenes retningslinjer
- pædagoger, der har deltaget i programmet, er i højere grad anerkendende i deres samvær med børnene.

2.1.4 Dokumentation:

DUÅ-Dagtilbud er den norske udgave af Teachers Classroom udviklet af Carolyn Webster-Stratton

2.1.5 Tilgængelighed / Visitation: Der kan ansøges via ansøgningskemaer som sendes til Center for Børn og læring.

Skemaet kan hentes på Herning kommunes intranet: [Infobasen](#) / [Børn og Unge](#) / [Forvaltningsinfo - BOU](#) / [Skemaer og blanketter](#)

2.2 LP- modellen, INSTITUTION

I 2010 startede LP på daginstitutioner. Omdrejningspunktet for uddannelsen i LP-modellen er systemteoretisk. De fastansatte medarbejdere skal reflektere over egen praksis i hverdagsituationer. Der skal oparbejdes en bevidsthed om, hvilken teori man benytter i valgte strategier og tiltag og ikke mindst, hvorfor disse teorier benyttes. LP-modellen tager udgangspunkt i en analysemodel, som følges stringent af hensyn til indsatsens evidens.

2.2.1 Målgruppe:

Samtlige fastansatte medarbejdere på daginstitutioner i Herning kommune.

2.2.2 Beskrivelse af forløbet:

Selve uddannelsesforløbet varetages af University College Nordjylland (UCN). Vejledningen i uddannelsen varetages dels af UCN, dels af Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) Herning Kommune.

UCN's uddannelsesforløb for daginstitutioner er som følgende: Det første år er der 3 undervisningsgange med indføring i LP - modellen, hertil er der 4 E-læringsmoduler, hvor PPR vejleder på besvarelserne.

Sideløbende er der et tovholderforløb med 4 E-læringsmoduler, hvor UCN vejleder på besvarelserne.

Det andet og tredje år har UCN uddannelsestemaer med 3 undervisningsgange pr. år, med tilhørende E-læringsforløb med 3 moduler, hvor det er UCN, der vejleder besvarelserne.

I institutionen etableres LP-grupper, som mødes kontinuerligt. Sættningen i disse grupper skal helst være på tværs af arbejdsrelationer i institutionen. Størrelsen på grupperne skal være mellem 7- 9 medarbejdere. Det anbefales at LP-grupperne mødes hver 14. dag. Der tilbydes live vejledning til grupperne fra LP vejlederen 4 gange pr. år i 4 år.

Der udover afholdes Leder-erfamøder på CBL 2 gange årligt til leder sparring og innovative tiltag i forankringsprocessen i institutionen.

2.2.3 Resultater i Herning kommune:

LP uddannelsen giver et fælles afsæt for alle medarbejdere, som udmønter sig i en fælles forståelse for tilgangen til problemstillinger.

- Alle har lært at anvende den samme analysemodel ved en problemstilling og kan perspektivere opretholdende faktorer.
- De faglige dialoger giver et fælles sprogbrug i institutionen,
- Der opleves et fagligt løft i institutionen.
- De pædagogiske strategier og tiltag giver medarbejderne større bevidsthed om hvilke teorier, der tages i anvendelse og hvorfor.

- Analyseredskab til det videre arbejde i institutionen

2.2.4 Dokumentation:

Nordahl, T. (2005): *Læringsmiljø og pedagogisk analyse. En beskrivelse og evaluering af LP-modellen*. Oslo. NOVA Rapport 19/05.

Dokumentation for indsatsen bliver givet i Kortlægningsundersøgelsen

2.2.5 Tilgængelighed / Visitation

Der ansøges via ansøgningseskema til Center for Børn og Læring

Skemaet kan hentes på Herning kommunes intranet: [Infobasen](#) / [Børn og Unge](#) / [Forvaltningsinfo - BOU](#) / [Skemaer og blanketter](#)

2.2.6 Oversigt over LP – implementering mellem daginstitution og CBL og CBF centrene

År 1.

Ramme / grundkontrakten:

Et teoretisk oplæg om systemteori, som en del af at blive LP-daginstitution

Leder erfa møde: ledere med CBL og CBF

feb. – okt.

E-Learning fra UCN

mar. – jun.

Tovholder møder på tværs af skoler/institutioner

aug.

Vejledning fra PPR

sep. – nov.

År 2.

Vejledning fra PPR

feb. - maj

Vejledning fra PPR

aug. – nov.

Lokalt erfamøde: leder-tovholder/koordinator/LP-vejleder

jun.

Leder-erfamøder: ledere med CBL og CBF

mar. – sep.

År 3.

Vejledning fra PPR

feb. – maj

Vejledning fra PPR

aug. – nov.

Lokalt erfamøde: leder –tovholder/koordinator/LP-vejleder

jun.

Leder erfamøder: for ledere med CBL og CBF

mar. – sep.

År 4.

Vejledning fra PPR

feb. – maj

Lokalt erfamøde: leder-tovholder/koordinator/LP-vejleder

jun.

Leder-erfamøde for ledere med CBL og CBF

mar. – sep.

År 5 – 6 – 7 ...

Lokalt erfamøde: leder, tovholdere, koordinator – CBL

jun.

2.3 Herningmodel Dagtilbud

Herningmodel Dagtilbud er bygget op omkring DUÅ-Dagtilbud, (side 4) og suppleret med undervisning i systemisk teori. Programmet omfatter uddannelse af alle fast ansatte medarbejdere. Indholdsdelen er meget praktisk orienteret, ligesom der indgår rollespil og aktiv deltagerinvolvering i undervisningen.

2.3.1 Målgruppe:

Samtlige fastansatte, pædagogiske medarbejdere i daginstitutioner og fritidstilbud i Herning kommune.

2.3.2 Beskrivelse af forløbet:

Uddannelsen tager 9 hele dage, fordelt over 42 uger i løbet af et år. For hver institution der deltager, udgør antallet pr. undervisningsgang 1/3 af personalet.

De 9 dage består af en introduktionsdag, 2 temadage og 6 workshopdage. Efter hver workshopdag skal der løses en opgave ud fra workshoppens tema. Opgaven skal løses i institutionens hverdagspraksis. Til dette gives der live vejledning fra to vejledere.

2.3.3 Resultater:

- styrker det fælles sprog i institutionen
- giver medarbejderne større handlekraft til konflikthåndtering.
- øger børns kognitive problemløsningsstrategier
- øger børns håndtering af strategier til at undgå konflikter.
- øger børns sociale kompetencer og passende færdigheder i relationer
- reducerer problemadfærd i hjem og skole
- øger børns accept og vilje til at overholde forældrenes retningslinjer
- pædagoger, der har deltaget i programmet er i højere grad anerkendende i deres samvær med børnene.

2.3.4 Dokumentation: <http://www.incredibleyears.com/program/teacher.asp>

2.3.5 Tilgængelighed / Visitation:

Der ansøges via ansøgningskemaer til Center for børn og læring

Herning kommunes intranet, [Infobasen](#) / [Børn og Unge](#) / [Forvaltningsinfo - BOU](#) / [Pjecer og foldere](#)

2.3.6 Oversigt over DUÅ-Dagtilbud/Herningmodel Dagtilbud – implementering mellem daginstitution og CBL –CBF centrene.

År. 1.

Commitmentmøder:

For ledelsen af daginstitutionen på CBL	jun.
For medarbejderne: et vejleder møde på institutionen – undervisningsmetode / indhold	jun.
Parathedsskemaet indsendes til CBL	aug.
Introduktionsdage til systemer og den systemiske tankegang	aug.
Workshopsdagene samt temadagene - 9 dage fordelt over 42 uger i løbet af et år	
Vejledning mellem hver workshops dag - af de vejledere som underviser	
Fælles erfamøder: leder / pædagogisk leder mellem CBL og CBF	okt.

År. 2

Brug af klippekortet til vejledning, institutionerne indkalder til vejledningen og sætter dagsordenen. Der skal bruges 5 klip år 2. Hvert klip svarer til 3,5 times vejledning. Leder erfa - møder på forvaltningen m CBL og CBF	mar. – sep.
---	-------------

År. 3

Brug af klippekortet til vejledning, institutionerne indkalder til vejledningen og sætter dagsordenen. Der skal bruges 5 klip år 3. Hvert klip svarer til 3,5 times vejledning Leder-erfamøder på forvaltningen m. CBL	mar. – sep.
---	-------------

År. 4

Lokale leder erfamøder på institutionen med ledelsen – vejleder Temadage fælles for de institutioner som er på 4 år efter uddannelsen i Herningmodel Dagtilbud.	jun.
---	------

År. 5,6,7.....

Lokale Leder-erfamøder på institutionen med ledelsen – vejleder	jun.
---	------

2.4 DUÅ – De Utrolige År

DUÅ blev implementeret i Danmark i 2005 via Norge i et partnerskab mellem Ikast-Brande, Holstebro og Herning kommuner

Herning kommune har siden 2006 tilbudt DUÅ til børnefamilier.

De første par år som forældreprogrammet BASIC .

Efter to år blev det udvidet med DINOSAURUSSKOLEN for børn, hvor forældrene følger forældreprogrammet.

I de sidste par år er også DUÅ SMÅBØRN (Toddler) og DUÅ SPÆDBØRN (Baby) føjet til. Derudover tilbyder Herning kommune DUÅ DAGTILBUD og HERNINGMODE DAGTILBUD til daginstitutionspersonale.

I Herning Kommune hører DUÅ under CENTER FOR BØRN OG FOREBYGGELSE og EVIDENSHUSET danner rammen om alle DUÅ-programmerne.

2.4.1 Målgrupper

Herning kommunes DUÅ tilbud består af følgende:

- BASIC forældregrupper.

Målgruppen er forældre til 3 – 8 årige børn med udadreagerende adfærd og / eller bekymrende adfærd med gentagne og negativt samspil mellem barn og forældre.

- DINOSAURUSSKOLEN børnegrupper (DINO)

Målgruppen er fokusbørnene til de forældre, der følger DUÅ BASIC eller som har fulgt DUÅ BASIC.

- DUÅ SMÅBØRN (Toddler).

Målgruppen er forældre til børn mellem 1 – 3 år, hvor der er begyndende eller igangværende samspilsproblemer mellem forældre og børn.

- DUÅ SPÆDBØRN (Baby).

Målgruppen er forældre til børn 0-1 år, hvor forældrene har brug for en forebyggende indsats, der fremmer tilknytningen til barnet og derigennem opnår en positiv og omsorgsfuld forældrekompetence.

DUÅ forældreprogrammerne er velegnet til alle, også til forældre med diagnoser. Vores erfaring er, at især depressive forældre har gavn af metoden.

2.4.2 Beskrivelse af forløbene.

DUÅ programmerne er gruppebaserede, idet gruppedynamikken indgår positivt i sessionerne.

Der er 2 gruppeledere i hver gruppe, som har til opgave at lede gruppen, så de enkelte gruppedeltagere kommer til at indgå i en proces med hinanden. Gennem denne proces får forældrene en forældreuddannelse samtidig med, at der opbygges et fremtidigt netværk.

BASIC og DINO forløbene afvikles parallelt 1 gang ugentlig á 2½ time i 22 på hinanden følgende uger.

SMÅBØRNs og SPÆDBØRNs grupperne afvikles over 10-16 uger.

Det er meget vigtigt for alene- forældrenes udbytte af forløbet, at de har en støtteperson med.

Forløbene indeholder undervisning via videoklip, indlæring gennem bog / lydbånd, telefonvejledning, rollespil og gruppediskussioner.

2.4.3 Dokumentation

Hver forældre udfylder et EYBERG skema, som viser barnet adfærd, graden af intensitet og omfang af problemerne. Ud fra scoren sammensættes de enkelte BASIC forældregrupper. Der er løbende 2 grupper i gang parallelt: En forbyggende gruppe (Sundhedsplejen/PPR) og en behandlende gruppe (Familiecenteret).

International forskning gennem 25 år viser, at børnenes uhensigtsmæssige adfærd reduceres betydeligt, hvis forældrene følger og arbejder med programmet. I Danmark har Rambøll lavet en evaluering af den danske implementering, og den viser samme tendens.

2.4.4 Visitation

Daginstitutionen, sagsbehandleren, skolen, sundhedsplejersken, eller PPR udfylder henvisningsskemaet sammen med forældrene.

Skemaet indsendes til DUÅ koordinatoren, som efterfølgende sammensætter grupperne.

Se om de enkelte programmer på

[Herning kommunes intranet](#), [Infobasen](#) / [Børn og Unge](#) / [Forvaltningsinfo - BOU](#) / [Pjecer og foldere](#)

www.familieprogrammer.dk,

www.Socialstyrelsen.dk, udgivelser, børn og unge

2.5 PALS – Skoletilbud.

PALS står for Positiv Adfærd i Læring og Samspil.

PALS startede i Herning kommune som pilotprojekt i 2008. Pilotprojektet var et samarbejde mellem socialstyrelsen og Ikast-Brande, Holstebro og Ålborg kommuner. Pilotperioden var i samarbejde med Norge, der uddannede de første PALS vejledere i Danmark.

Atferdssenteret i Oslo har udarbejdet den norske model af PALS i samarbejde med Oregon i USA.

I 2013 er der 7 PALS skoler og SFO'er /fritidshjem.

PALS er en forebyggende model, der tager sit afsæt på en anerkendende platform, hvor positiv involvering, værdsættelse og opmuntringssystemer er grundlag for et positivt læringsmiljø for alle.

PALS bygger på en evidensbaseret tankegang i det pædagogiske arbejde med børn i normalområdet og børn i adfærdsproblematikker.

PALS er en dynamisk udviklingsmodel, der understøtter en kompetent organisation, hvori medarbejderes erfaring og viden bringes i spil. For at styrke elevernes sociale og skolefaglige kompetencer, arbejdes der med pædagogiske refleksioner og praktiske øvelser via rollespil.

PALS benytter endvidere det databaserede system SWIS, der er en løbende kortlægning af elevadfærd.

PALS består af:

- 1) Oplæringsprogram for alle ansatte
- 2) Interventionsprogram med komponenter der er defineret på forhånd til alle elever
- 3) Implementeringsstrategi og vedligeholdelse

2.5.1 Målgruppe:

PALS omfatter alle ansatte på skolen/SFO lærere, pædagoger, forældre, teknisk personale samt alle elever på skolen/SFO.

2.5.2 Beskrivelse af forløbet:

PALS implementeres over en 3 årig periode med en ekstern PALS vejleder, uddannet i Socialstyrelsen.

1. år fokuseres der på generelle og forebyggende tiltag. Der arbejdes med kernekomponenterne i PALS som er:

Gode beskeder, positive interaktioner, håndtering af følelser, håndtering af problemadfærd, involverende tilsyn. Samtidig med oplæring af personalet påbegyndes involvering af eleverne.

2. år indeholder fortsat oplæring, der er handlingsorienteret, og der sættes gang i de generelle og forebyggende tiltag, herunder forældrerådgivning.

Derudover sker der oplæring og tilrettelæggelse i de individuelle støttetiltag, bl.a. via det skoleomfattende datamateriale, der indsamles i SWIS og analyseres. På baggrund af denne analyse iværksættes tiltag for den enkelte elev.

3. år vedligeholder skolen/SFO kernekomponenterne og igangsætter de individuelle støttetiltag.

4., 5., 6. år og frem vedligeholder, udvikler og forfiner skolerne/SFO tiltagene.

Der foretages løbende selvevaluering af PALS under implementeringen.

På skolen sammensættes et PALS team, der repræsenterer skolen bredt – heriblandt ledelse og tovholder. PALS-teamets opgave er at koordinere skolens udviklingsarbejde, så det involverer alle ansatte, elever og forældre.

PALS-vejlederen introducerer og giver oplæring i teorigrundlaget for PALS. Efter endt oplæring er PALS-vejlederen processtøttende.

2.5.3 Dokumentation:

Anne Arnesen, Terje Ogden og Mari-Anne Sørlie: "Positiv adfærd og støttende læringsmiljø i skolen" 2008 Uddannelsesdirektoratet: "Forebyggende innsatser i skolen" 2006 PALS håndbogen

2.5.4 Resultater:

- Der opnås et fælles sprog på skolen.
- Der skabes tydelige positive fælles værdier og forventninger på skolen.
- Fokus ændres fra mangelproblematikker, til fokus på det, der fungerer.
- Øget bevidsthed om værdien af positiv involvering fra den enkelte voksne.
- Flere strategier for de ansatte til at undgå konfliktoptrapning.
- Giver flere problemløsnings muligheder for ansatte, elever og forældre.
- Styrket forældresamarbejde. Tæt samarbejde med PMTO.
- Styrke elevers sociale og skolefaglige kompetencer.
- Kortlægning af risiko og beskyttende faktorer.

2.5.5 Tilgængelighed / visitation:

Readiness krav: Ledelse og mindst 80% af personalegruppen skal ønske at arbejde med PALS.

Ansøgning sendes til Center for Børn og Læring.

Om programmerne se,

www.Socialstyrelsen.dk, udgivelser, børn og unge

2.6 LP- modellen SKOLE

LP startede på skoler i Herning kommune i 2008. Omdrejningspunktet for uddannelsen i LP-modellen er teoretisk. De fastansatte medarbejdere skal reflektere over egen praksis i hverdagssituationer. Der skal oparbejdes en bevidsthed om hvilken teori man benytter i valgte strategier og tiltag, og ikke mindst hvorfor disse teorier benyttes.

LP-modellen tager udgangspunkt i en analysemodel som følges stringent af hensyn til indsatsens evidens.

2.6.1 Målgruppe:

Samtlige fastansatte medarbejdere på skolen

2.6.2 Beskrivelse af forløbet:

Selve uddannelsesforløbet varetages af University College Nordjylland (UCN). Vejledningen i uddannelsen varetages af Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) Herning kommune. Der afholdes seminar fra UCN, hvor det teoretiske indhold gennemgås suppleret med øvelser.

Derefter udsendes E-læringsopgaver fra UCN til deltagerne. LP-vejlederne fra PPR kommenterer disse opgaver, hvorefter deltagerne arbejder videre med dem. Der er fire E-læringsopgaver i uddannelsen.

På skolen etableres LP-grupper, som mødes kontinuerligt. Sammensætningen i disse grupper skal helst være på tværs af arbejdsrelationerne på skolen. Størrelsen på grupperne skal være mellem 7-9 medarbejdere. Det anbefales at LP-grupperne mødes hver 14. dag.

Der tilbydes live-vejledning til grupperne fra LP-vejlederen fire gange pr. år i fire år.

Forvaltningen har etableret Leder-erfamøder, til gensidig ledelses sparring samt innovative tiltag for forankringen på skolerne.

UCN har nogle temaer som kan tilkøbes efter uddannelsen, f. eks. "klasseledelse", kurset afholdes af UCN. Dette kursus foregår som et fyraftensmøde og deltagerne får efterfølgende digitale opgaver om emnet, hvor UCN, giver respons på opgaverne. Kurset er ligeså for samtlige fastansatte.

Der foretages to kortlægningsundersøgelser på skolen, hvor samtlige elever får stillet spørgsmål om deres oplevelse af skolen, både socialt og fagligt, samt hvad de mener om undervisningen og lærerne.

2.6.3 Resultater:

- LP-uddannelsen giver et fælles afsæt for alle medarbejdere, og udmønter sig i en fælles forståelse for tilgangen til problemstillinger.
- Alle har lært at anvende den samme analysemodel ved en problemstilling og kan perspektivere på de facetter, som kan være opretholdende faktorer.
- De faglige dialoger giver et fælles sprogbrug i skolen, og der gives udtryk for, at LP-modellen generelt giver et fagligt løft på skolen.
- De pædagogiske strategier og tiltag giver medarbejderne større bevidsthed om hvilke teorier, der tages i anvendelse og hvorfor.

2.6.4 Dokumentation

Dokumentation bliver givet i Kortlægningsundersøgelsen.

Nordahl, T. (2005): *Læringsmiljø og pedagogisk analyse. En beskrivelse og evaluering af LP-modellen*. Oslo. NOVA Rapport 19/05.

2.6.5 Oversigt over LP – implementering mellem skole og CBL og CBF centre

År 1.

Ramme/grundkontrakten:

Et teoretisk oplæg om systemteori, som en del af at blive LP-skole

Leder-erfamøde: ledere med CBL og CBF

E- Learning fra UCN

Tovholder-møder på tværs af skoler/institutioner

Vejledning fra PPR

feb. – okt.

mar. – jun.

aug.

sep. – nov.

År 2.

Vejledning fra PPR

Vejledning fra PPR

Lokalt erfamøde: leder-tovholder/koordinator/LP-vejleder

Leder-erfamøder: ledere med CBL og CBF

feb. – maj.

aug. – nov.

jun.

mar. – sep.

År 3.

Vejledning fra PPR

Vejledning fra PPR

Lokalt erfamøde: leder –tovholder/koordinator/LP-vejleder

Leder-erfamøder: for ledere med CBL og CBF

feb. – maj.

aug. – nov.

jun.

mar. – sep.

År 4.

Vejledning fra PPR

Lokalt erfamøde: leder-tovholder/koordinator/LP-vejleder

Leder-erfamøde for ledere med CBL og CBF

feb. – maj.

jun.

mar. – sep.

År 5 – 6 – 7 ...

Lokalt erfamøde: leder, tovholdere, koordinator – CBL

jun.

2.7 PALS – forælderådgiveruddannelsen

PALS projektet tager udgangspunkt i PMTO–Parent Management Training Oregon, som er en behandlingsmetode for familier med børn, der udviser alvorlig problemadfærd. PALS forældre rådgivnings forløb er rådgivning og *ikke* behandling.

PALS forælderådgiveruddannelsen blev introduceret i Herning i 2009 i samarbejde med partnerskabskommunerne: Ikast-Brande, Holstebro, Aalborg og Socialstyrelsen. Siden 2009 har PMTO-terapeuterne i Familiecentret tilbudt metoden til lærerne på PALS skolerne.

2.7.1 Målgruppe

En PALS forælderådgiver er en central aktør blandt frontpersonalet på PALS skolen, herunder lærere, pædagoger, sundhedsplejersker etc.

Se om de enkelte programmer på

Herning kommunes intranet, [Infobasen](#) / [Børn og Unge](#) / [Forvaltningsinfo - BOU](#) / [Pjecer og foldere](#)

2.7.2 Beskrivelse af forløbet

Uddannelsen består af 20 timers undervisning fra 2 PMTO terapeuter.

Man mødes 4 gange af 3½ times varighed og 1 gang en hel dag.

Indholdet af uddannelsen er at lære konkret at rådgive forældre ud fra PMTO principper:

- Gode beskeder
- Ros og opmuntring
- Grænsesætning

Der bliver lagt vægt på at arbejde ressourcefokuseret og møde familien, hvor den er

Rådgiveren bliver klædt på til at visitere videre (PMTO Familiecentret), hvis der er tale om en problemstilling, der ikke kan afhjælpes med et afgrænset rådgivningsforløb på op til 5 samtaler.

Efter uddannelsesforløbet tilbydes 3 vejledninger a 2 timer.

Såfremt ansatte på PALS skoler ønsker uddannelsen, rettes henvendelse til skolens leder som kan tilmelde den/de pågældende til næste uddannelseshold

2.8 PMTO – Parent Management Training-Oregon

PMTO er udviklet gennem mere end 35 år i Oregon Social Learning Center (OSLC), USA.

PMTO blev introduceret i Herning i 2004 i samarbejde med partnerskabskommunerne Ikast-Brande og Holstebro.

Siden har Herning kommune tilbudt metoden til børnefamilier – først som individuelle forløb og siden 2011 også som tilbud om gruppeforløb for familier.

I Herning kommune foregår alle PMTO forløb i FAMILIECENTRET.

PMTO terapeuterne har siden 2009 stået for uddannelsen af PALS FORÆLDRE RÅDGIVERUDDANNELSEN på PALS skolerne i Herning kommune.

2.8.1 Målgrupper

Herning kommunes PMTO tilbud består af følgende:

- PMTO individuelt forløb

Målgruppen er forældre til 3-12 årige børn, der har en udadreagerende problemadfærd. Disse børn har ofte diagnoser, som f.eks. ADHD.

- PMTO gruppeforløb.

Målgruppen er forældre til 6-12 årige børn med samme adfærd som i børnene i det individuelle forløb, men hvor det vurderes, at forældrene kan profitere af et gruppeforløb.

2.8.2 Beskrivelse af forløbene

PMTO's individuelle forløb består af samtaler og øvelser. Forløbet strækker sig over 10-40 uger med et ugentligt møde af en times varighed. Varigheden tilpasses den enkelte familie. PMTO terapeuten arbejder sammen med forældrene på at finde nye positive samspilsmønstre i familien og styrker og støtter familien igennem forløbet.

Barnet deltager i samspilopgaven den første og sidste mødegang.

PMTO's gruppeforløb består af forældre fra 8 familier, der mødes en gang om ugen i 14 uger. I gruppen deltager to PMTO terapeuter. I forløbet arbejdes med at styrke det positive samspil og mindske konflikter mellem forældre og børn i hjemmet. Forløbet henvender sig til forældre til skolebørn.

I begge forløb er der et ugentligt telefonopkald til forældrene og forældrene har hjemmeopgaver til hvert møde.

2.8.3 Dokumentation

International forskning i bl.a. Norge og USA dokumenterer, at anvendelsen af PMTO giver betydelig reduktion i barnets problemadfærd.

I Danmark er der planlagt forskning af PMTO metoden gennem SFI fra januar 2013

2.8.4 Visitation

Forældrene udfylder et henvisningsskema til PMTO. Dette foregår gennem sagsbehandler, skole, daginstitution eller PPR. Skemaet sendes til PMTO koordinatoren, som efterfølgende indkalder sagsbehandleren og familien til en indledende samtale.

Ved denne samtale vurderes det, om familien er egnet til et af PMTO forløbene.

2.9 FFT – Funktionel Familie Terapi

FFT er et koncentreret, evidensbaseret og ambulante familiebehandlingsstilbud, der arbejder med at styrke familiens kommunikation, samspil og problemløsningsfærdigheder.

FFT har været et tilbud i Herning Kommune siden juni 2013. Der arbejdes ud fra en fastlagt, men dog fleksibel, skabelon, der i fastlagte sessioner fører den samlede familie igennem et forløb, hvor udvikling af færdigheder, men også kommunikative modsætninger eller vanskeligheder, er i centrum. Der er i andre lande gennemført omfattende evalueringer og undersøgelser af forløb, og de enkelte komponenter er baseret på disse samt på værktøjer hentet i eller udviklet med henvisning til andre evidensbaserede koncepter.

I Herning Kommune er tilbuddet FFT placeret som et selvstændigt team i Hedebo-centrets ambulante afdeling: Støtteafdelingen. Det nuværende team består af 3 terapeuter, hvoraf 1 er under uddannelse som supervisor.

2.9.1 Målgruppen

Det er en forudsætning for FFT, at den samlede men nære familie har muligheden for at deltage. Der arbejdes indledningsvis på at sikre, at alle i den nære familie – far, mor, søskende og evt. andre med betydning for hverdagen i familien – får tilbud og mulighed for at deltage. Den unge, der er baggrund for igangsætningen, er mellem 10/12 og 18 år.

Det er sædvanligt i familierne, at den unge har gjort sig nogle (dårlige) erfaringer i forhold til stabilitet i skole/beskæftigelse eller har været tæt på kriminalitet og/eller misbrug af skadelige substanser.

2.9.2 Forløbene

Forløbenes varighed kan variere mellem 3 og 6 måneder, afhængigt af udfordringerne i familien. Familien mødes i gennemsnit med terapeuten 1 gang om ugen hos FFT-teamet. Der anvendes i vid udstrækning – og efter aftale med deltagerne – videooptagelser til den kontinuerlige udvikling af teamets egne færdigheder.

Forløbet er opdelt i 3 faser:

1. Engageringsfasen, hvor der arbejdes med motivation og mål for udbyttet for alle i familien.
2. Adfærsændringsfasen, hvor der arbejdes med ændringsmuligheder i den interne kommunikation og i de værktøjer, familien anvender for at løse gensidige eller fælles udfordringer.
3. Generaliseringsfasen, hvor der arbejdes med at bundfælde og varighedssikre de ændringer i kommunikation og/eller problemløsningsfunktioner, der er opnået.

De mål, familierne typisk opstiller, omfatter:

- At finde sammen som familie igen.
- At finde fælles værktøjer til at løse nuværende og fremtidige udfordringer i familien
- At bringe den unge ud af sammenhænge, hvor kriminalitet optræder
- At brugen af voldsom og aggressiv adfærd stopper
- At den unge nedbringer eller stopper med (mis)brug af skadelige substanser
- At den unge fastholder skolegang og/eller beskæftigelse

2.9.3 Dokumentation

Der er til FFT tilknyttet eget dokumentationssystem, der understøtter den løbende supervision, der gives til teamet og understøtter de forskellige tilknyttede aktiviteter på vejen gennem behandlingsforløbet.

I samarbejde med deltagerne i behandlingen vurderes udbyttet løbende – bl.a. for at kunne styrke fokus, men også for at kunne underbygge udviklingen af terapeuternes kompetence.

Ved afslutning på forløbet orienteres bestilleren (se under visitation) om familiens udbytte af forløbet, og familien udarbejder sammen med terapeuten en plan for vedligeholdelse af de erhvervede færdigheder.

Der arbejdes med at generere tilstrækkeligt med datamateriale til at kunne opstille oversigter over udbytte og effekt.

2.9.4 Visitation

Henvielse sker med begrundelse i servicelovens § 11 og betragtes som en konsulentydelse, hvorfor der ikke kræves en børnefaglig undersøgelse (§ 50-undersøgelse). Både PPR og Børne- og Familierådgivningen kan henvise til FFT.

Den konkrete visitation sker med henvendelse til Hedebo-centrets forstander på hedebo-centret@herning.dk, hvorefter et forløb kan gå i gang.

2.10 Cool Kids – gruppebaseret angstbehandlingsprogram til børn

Cool Kids programmet er introduceret i Herning Kommune i foråret 2015. Der er tale om et gruppebaseret angstbehandlingsprogram for børn og deres forældre. Cool Kids varetages af Pædagogisk Psykologisk Rådgivning samt Børne- og Familiecenter Herning. Forløbene finder sted på Toften.

2.10.1 Målgruppen

Målgruppen for Herning Kommunes Cool Kids program er børn i alderen 9-12 år, hvis bekymrings- eller angstniveau opleves hæmmende for barnet og griber forstyrrende ind i barnets og familiens dagligdag. Forældrene deltager sammen med børnene i behandlingsforløbet for at lære de samme redskaber som børnene og for dermed at kunne understøtte arbejdet med angsten i dagligdagen.

Børn, hvor angsten er en del af en anden problematik (fx ADHD), er uden for målgruppen.

Herning Kommunes Cool Kids består af to grupper. Der er i hver gruppe plads til otte børn og deres forældre.

2.10.2 Forløb

Cool Kids varetages af uddannede behandlere. Forløbet omfatter i alt 10 session af 2 timers varighed fordelt på 15 uger. De første 5 sessioner, hvor grundlæggende metoder og strategier introduceres, mødes gruppen en gang om ugen, herefter er der 14 dage mellem hver session. Der er hjemmearbejde for både børn og forældre mellem sessionerne. Ved hver session veksles der mellem undervisning og opgaver i henholdsvis børnegruppen, forældregruppen og i den samlede gruppe. Efter tre måneder er der en opfølgende session, hvor de lærte redskaber genopfriskes.

2.10.3 Dokumentation

I Herning kommune evalueres Cool Kids forløbet efterfølgende med familierne for bl.a. at afklare effekten. Data indsamles i samarbejde med Angstklinikken ved Psykologisk Institut, Aarhus Universitet.

På landsbasis er effekten af Cool Kids programmet er afprøvet i to store undersøgelser.

Et ventelistekontrolleret studie med 109 børn viste, at efter behandlingen var 66 % fri af deres primære angstdiagnose sammenlignet med 8 % i ventelistekontrolgruppen, og 48 % var fri af alle angstdiagnoser sammenlignet med 6% i ventelistegruppen. Ved 3 måneders follow-up var 74 % fri af deres primære diagnose, og 58 % fri af alle angstdiagnoser. Bedringen var vedligeholdt ved 1 års-opfølgningen.

En undersøgelse af effekten i klinisk praksis med deltagelse af fire PPR-kontorer og tre børnepsykiatriske afdelinger med i alt 82 børn viste, at efter behandlingen var 37% fri af

deres primære angstdiagnose og 53% fra af alle angstdiagnoser, og ved 3 måneders follow-up var 60 % fri af deres primære angstdiagnose, og 53 % var fri af alle angstdiagnoser.

Referencer:

Arendt, K. B., Thastum, M., & Hougaard, E. (2015). Efficacy of a Danish version the Cool Kids Program: a randomized wait-list controlled trial. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, (in press).

Jónnson, H., Thastum, M., Arendt, K. B., & Sørensen, M. J. (2015). Group cognitive behavioural treatment of youth anxiety in community based clinical practice: clinical significance and benchmarking against efficacy. Submitted for publication.

2.10.4 Visitation

For at ansøge om deltagelse i Cool Kids skal forældrene udfylde et henvendelseskema, som bl.a. findes på www.barn.herning.dk, skolernes intra, hos Sundhedsplejen, egen læge mv. Vha. anvisninger i skemaet sendes dette til den ansvarlige Cool Kids behandler. De familier der i den efterfølgende visitation vurderes potentielt at være i målgruppen til Cool Kids vil blive indkaldt til en forsamtale.

2.11 ART (Aggressions erstatnings træning)

ART er et metodekoncept, der kan anvendes i mange sammenhænge, hvor indlæring og udvikling af sociale færdigheder, vredes- og frustrationstræning samt udvikling af et mere nuanceret syn på andre og andres opfattelser indgår som helt centrale mål. ART er på mange måder en praktisk tilrettelæggelse af kognitiv teori og tænkning og bygger på en udviklingsmodel, hvor træning i og udvikling af personlige kompetencer er helt afgørende. Der arbejdes ud fra en forudsætning om, at træningen rummer opgaver for hver eneste deltager, der viser egen tilegnelse frem for de øvrige deltagere, der giver (anerkendende) tilbagemeldinger. Forstærkning og anerkendelse er vigtige værdier i såvel grundlaget for som udførelsen af ART.

ART er udviklet af den amerikanske psykolog – indstillet til at modtage Nobels Fredspris – Arnold Goldstein, der havde gadebander i New York som ”sparringspartner”. Siden er ART videreudviklet med bidrag fra Barry Gibbs, John C. Glick og Eva Feindler. Der findes flere forskellige typer med forskelligt fokusområde som børn, familier og sociale sammenhænge.

ART er i Danmark først taget i brug i 2009 af Hedebo-centret og siden på MultifunC-institutionerne, og der findes i dag et større antal trænere i Danmark. Der er 5 instruktører, der efter at have gennemgået den norske masteruddannelse Læring af sociale kompetencer kan uddanne trænere. Af disse 5 arbejder de 3 på Hedebo-centret.

I og med at ART måske mest af alt er et metodekoncept må perspektivet i anvendelsen være at få startet grupper i de sammenhænge, hvor det giver mening, og hvor behovet er (skoler, behandlingssteder, beskæftigelsessteder med målgruppen).

2.11.1 Målgruppen

Målgruppen er børn (i skolealderen) og unge op til 22-24 år, for hvem det er karakteristisk, at de har svært ved at klare sig hensigtsmæssigt i sociale sammenhænge, styre egen vrede eller frustration eller har behov for at kunne nuancere tilgangen til andres opfattelser. Grupperne bør sammensættes ud fra et ligestillingsprincip, så der ikke er for udpræget ubalance i adfærd, alder eller kognitivt behov.

2.11.2 Forløbene

I den model, der anvendes flest steder i Danmark, arbejdes der med de tre komponenter – som regel i 10 uger ad gangen med den samme gruppe:

1. **10 x sociale færdigheder**, hvor der ud fra den samme genkendelige struktur og ud fra en ”trinvis” beskrivelse arbejdes med grundlæggende sociale færdigheder: fra mere basale som at lytte, at stille et spørgsmål til lidt mere avancerede som at håndtere modgang, at følge en plan mv. alt sammen i forhold til gruppens alder, kognitive niveau og de enkeltes adfærd.
2. **10 vredes-/frustrationshåndtering**, hvor der ud fra en tydelig defineret model over stadier i udviklingen af vrede og frustration arbejdes med muligheder for at vinde tid til omtanke og anvendelse af f.eks. en social færdighed. Alle i gruppen arbejder med de enkelte stadier i modellen gennem træning og indsigt i ydre og indre udløserer,

indre og ydre signaler, (påmindelser om) dæmpere, overblik over konsekvenser for en selv og andre, brug af alternativer som f.eks. sociale færdigheder.

- 3. 10 x moralsk ræsonnering**, hvor der arbejdes med et mål om, at deltagerne skal lære at lytte til andre og tage argumenter ind til overvejelse fremfor umiddelbart at afvise andres synspunkter. Målet er ikke at få deltageren til at tage et andet synspunkt til sig, men at fremme en mere moden overvejelserproces. Som grundlag for sessionens indhold bruges en historie, der for målgruppen rummer relevante dilemmaer. Drøftelsen af en umiddelbar stillingtagen udvikles så gennem efterfølgende argumentation.

Strukturelt følger de enkelte sessioner en bestemt skabelon, hvor der er fokus på:

- Forståelse af begreber gennem formidling af definitioner
- Forståelse af relevansen: hvad kan deltageren opnå ved at kunne en bestemt færdighed, få mere indsigt mv.
- Forståelse af de situationer, hvor deltageren kan bruge færdigheden eller indsigten. Der arbejdes igen ud fra, at en basering i deltagerens eget behov giver mest udbytte af læringen
- At alle træner for de øvrige i gruppen, da det giver mest udbytte for den enkelte deltager
- Selvevaluering i form af udtrykt erkendelse af, hvad der er lykkedes mv.
- Forstærkning af læringen gennem sikring af gruppedynamikken = gensidig anerkendelse mv.
- Der anvendes hjemmeopgaver, der dels er opfordring til fortsat træning og dels kan være en slags "huskeseddel"

2.11.3 Dokumentation

Der arbejdes ikke med en struktureret form for dokumentation af forløbets enkelte sessioner. Der findes nogen forskning i USA og Norge, mens der nu er tiltag på vej i Danmark bl.a. gennem anvendelse af Social Skills Rating System.

2.11.4 Visitation

I forhold til unge til deltagelse i ART på Hedebo-centret foregår dette mest som led i den øvrige behandling og visitation hertil sker gennem Børne- og Familierådgivningen.

2.12 Kursus i Fælles Forældreansvar (KIFF)

Kursus i Fælles Forældreansvar er et rådgivningstilbud, som introducerer nøglerne til et godt samarbejde om børnene efter et brud mellem forældrene.

En af de ting, der betyder allermest for børn, når deres forældre vælger at flytte fra hinanden, er, hvordan far og mor kommunikerer og samarbejder. Hvis man som forældre lærer at samarbejde og kommunikerer på en hensigtsmæssig måde, giver man sit barn en stor gave i opvæksten og det videre liv. KIFF giver gode redskaber til forældre, der skal samarbejde om det at være forældre efter et måske vanskeligt brud.

2.12.1 Målgruppen

Forældre, som er skilt eller ligger i skilsmisseovervejelser, kan deltage i et KIFF-forløb. Det anbefales som udgangspunkt, at begge forældre deltager i kurset, men såfremt dette ikke kan lade sig gøre, er det også muligt at deltage som ene part.

Kurset kan bruges som en del af en afklaringsproces, hvis forældrene er i tvivl om, hvad det kræver af forældresamarbejde, hvis de bliver skilt.

2.12.2 Beskrivelse af forløbene

Et undervisningsforløb i Fælles Forældreansvar udbydes:

- Fordi et godt samarbejde forældrene imellem har stor betydning for børn, også selv om forældrene ikke længere er sammen,
- Fordi samarbejdet kan være svært, da et samlivsbrud ofte er en stor udfordring for både voksne og børn,
- Og endelig fordi viden til forældrene om børnenes behov og evnen til at kommunikere konstruktivt er en gave til børnene.

KIFF kan give viden, redskaber og større motivation til at varetage det fælles forældreansvar. KIFF giver inspiration til at se og forstå sine egne reaktioner på bruddet, sin partners reaktion på bruddet og ikke mindst børnenes forskellige reaktioner på bruddet.

KIFF giver praktiske samarbejds- og kommunikationsråd, som skal forebygge konflikt og fremme et godt samarbejde om de fælles børn.

- Kurset varer 10-12 timer
- Det er et pædagogisk tilbud – ikke terapi
- Der drøftes ikke personligt stof med andre end den, man er på kursus med
- Kurset giver viden om, hvad der fremmer og hæmmer god kommunikation
- Der gives enkle og anvendelige redskaber til samarbejde og problemløsning
- Kurset giver viden om børns reaktionsmønstre på forskellige alderstrin
- Kurset giver råd om nyttige og praktiske redskaber, når børn har 2 hjem
- Kurset sætter fokus på barnets perspektiv

Undervisningen varetages af en KIFF-leder, som har en uddannelse, der rustet vedkommende til at undervise fraskilte forældre i det svære forældresamarbejde, som følger efter et brud.

2.12.3 Dokumentation

Siden 2010 har Center for Familieudvikling i København udviklet og udbudt KIFF-kurser og Børnegruppe-forløb. Fra foråret 2014 er en certificeret KIFF-leder- og Børnegruppe-leder-uddannelse udbudt videre til fagfolk. Certificerede kursusledere underskriver en kontrakt med Center for Familieudvikling, hvor man forpligter sig til at bruge KIFF-materialet inkl. den norske manual "Fortsatt Foreldre", overholde copyright samt overholde krav om kursusansmeldelser og evaluering.

Der er ikke en struktureret form for dokumentation af KIFF-forløbet, men erfaringer har vist, at KIFF-undervisningen kan gavne forældres samarbejde og give de voksne mere overblik til at hjælpe sig selv og børnene bedre gennem bruddet – og mange børn oplever, at et forløb i en Børnegruppe giver dem mere overskud til at takle deres nye hverdag.

2.12.4 Visitation

Kursus i Fælles Forældreansvar inkluderer vejledning af de enkelte forældrepar. Man kan maksimalt være vejleder for tre forældrepar ad gange under et kursus. Forældrene kan optages på kurset med støtte fra staten.

Se pjecer for de enkelte programmer på

Herning kommunes intranet: [Infobasen](#) / [Børn og Unge](#) / [Forvaltningsinfo - BOU](#) / [Pjecer og foldere](#)
www.Socialstyrelsen.dk, udgivelser, børn og unge